

БСС - 15523

21.10.2017

до
СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ
НА ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ЧРЕЗ
ДИРЕКЦИЯ
МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

ДОКЛАД
от Мариета Неделчева – заместник председателя
на Специализирания наказателен съд

Със Заповед №ВСС-13117 от 02.10.2017 г. на Представляващия към онзи момент ВСС – Г-н Димитър Узунов и въз основа Решение закрепено в Протокол №37 от заседанието на Съдийската колегия на ВСС от 26.09.2017 г., бях командирована за участие в 23-та среща на Мрежата за разследване и наказателно преследване на престъпленията против човечеството, геноцид и военни престъпления за периода 24-27.10.2017 г. в гр.Хага, Кралство Нидерландия. За посочения период участвах в тази среща в качеството си на контактна точка по въпросите на престъпленията срещу човечеството, военните престъпления и геноцид в Националната координационна система на България в Евроджъст. В срещата участваха представители на всички държави членки на Европейския съюз и представители на държавите наблюдатели в Мрежата - Норвегия, Швейцария, Съединените американски щати, Канада, Обединено Кралство Великобритания, както и представители на неправителствени организации като „Амнести интернешънъл“, „Хюманрайтс лоч“, „Редрес“ и др.

Съгласно изготвената предварително програма на срещата от Секретариата на Мрежата и представители на Естония, която към момента председателства Европейския съюз първият ден на срещата - 25.10.2017 г. бе посветен на обмена на опит между държавите членки по дела с предмет разследване и съдене на извършителите на военни престъпления, геноцид и престъпления против човечеството. С оглед обстоятелството, че на срещата се изнасят факти от дела, които са на производство, както и бяха споделени и множеството трудности, които

компетентните органи на съответните държави срещат срещат при събиране на доказателства по тези дела, срещата бе проведена при затворени врати, без участието на представители различни от тези на контактните точки на държавите членки на ЕС и държавите наблюдатели.

Срещата продължи следобяд на 25.10.2017 г. с презентация изнесена от Г-жа Катрин Марчи-Уел – ръководител на Международният, независим и безпристрастен Механизъм за разследване на лица отговорни за най-сериозните престъпления съгласно международното право извършени в Сирийската арабска република след март месец 2011 г., създаден в изпълнение на Резолюция 71/248 на Общото събрание на ООН. Г-жа Марчи-Уел подчертала, че основната задача на така създадения механизъм със седалище в гр. Женева, Швейцария, е да събира, анализира и съхранява информация – интервюта на свидетели, документи и видео и печатни материали, отразяващи извършването на основни международни престъпления, както и да наблюдава цялостната ситуация в Сирия. Същата посочи, че към момента се извършва набирането на висококвалифициран персонал и следва да се състои от следователи, адвокати и аналитици. Участващите в срещата постигнаха съгласие, че зада бъде гарантирано нормалното функциониране на Механизъм за разследване на лица отговорни за най-сериозните престъпления съгласно международното право следва да бъдат осигурени подходящи средства от бюджета на ООН, като държавите членки на ЕС също могат при желание да спонсорират бюджета на тази институция.

На следващия ден 26.10.2017 г. срещата бе проведена при открити врати като бе разгледана и обсъдена изключителната роля, която могат да изиграят неправителствените организации при разследването на същинските международни престъпления, в това число и при документирането на самите престъпни деяния, като улеснят достъпа до информация, както и ролята, която имат при проучване и подкрепа на жертвите на тези престъпления. Посочено беше от представители на неправителствени организации, както и от контактните точки, че тези организации имат възможност за по-бърза реакция при необходимост за събиране на доказателства на терен с цел установяване елементите на съответните международни престъпления, както и при установяване на връзката между извършителите и деянието. Съдействието на тези организации е необходимо и при интервюиране на свидетели, информирането им за правата, които имат, в това число и правото да имат адвокат и др. Подчертано беше още, че

неправителствените организации се намират в непосредствена близост до съответните държавни или междудържавни конфликти последица, от които са и основните международни престъпления. Имат достъп до съответните свидетели, както и по-добър диалог с националните власти, където се намира конфликта, което им дава по-голяма възможност да бъдат ефективни при събирането на доказателства. Представители на неправителствените организации „Хюмънрайтс лотч“ и „Цивитас Максима“ разясниха документалната методология, която използват при събиране и споделяне на събраната информация за извършени международни престъпления с националните власти в това число и предизвикателствата, пред които са изправени в работата си, добри практики и научени уроци. Дефинирани бяха трудностите при събирането на доказателства от неправителствените организации, както и бе посочено, че в нередки случаи събраните доказателства не отговарят на изискванията за законосъобразност в държавите членки, където се провежда разследването или съдебния процес. Посочено бе, че е необходимо осигуряване на хоризонтално взаимодействие на неправителствените организации с държавните органи на съответната страна за да се избегне мултилицирането на доказателства. Отбелзан беше нарастващия професионализъм на представителите на неправителствените организации при събиране на доказателства документиращи същинските международни престъпления. Акцентирано беше върху необходимостта представителите на тези организации да преминат обучение за да събират надеждни доказателства, които впоследствие на бъдат използвани в съответните съдебни процеси. На срещата бе постигнато съгласие от всички участващи представители, че комуникацията между националните власти и неправителствените организации е от голямо значение за ефективната взаимопомощ по такива дела. Регулярен и специфичен диалог между тези организации и националните власти, отговорни за преследването и разследването на тези престъпления на национално ниво, както и общуването по време на срещите на Мрежата, са в основата на изграждането на взаимно доверие и в осигуряване разбирането на изискванията на съдебния процес и събирането на доказателства.

Като основен проблем в разследванията на основните международни престъпления бе повдигнат въпроса с осигуряване на защита на свидетелите на тези престъпления. Бе посочено, че в тези случаи международните и местни неправителствени организации могат да улесняват вземането на подходящи решения за такава защита, тъй

като разполагат с повече информация, налице ли е реална заплаха за живота и здравето на тези хора или техните близки, както и за имуществото им вследствие на свидетелстването им по съответното наказателно производство.

Освен това бе достигнато до становището, че неправителствените организации могат да осигурят ефективни канали на комуникация за разпространяване на информация касаеща резултатите от разследването и наказателното преследване на основните международни престъпления в обществата и диаспорите, които са засегнати от тях. Това пък би стимулирало от своя страна свидетелите и жертвите на такъв вид жестоки престъпления да сезират компетентните органи на съответните държави, както и да свидетелстват за извършени такива престъпления. Преди провеждане на срещата на контактните точки бе из pratена информация озаглавена като „Преглед на неправителствените организации“, с оглед разглеждане на въпроса за ефективното сътрудничество между тези организации и националните власти при разследването и преследването на основните международни престъпления, като са посочени неправителствените организации, техният мандат, дейностите, с които се занимават, регионалния и тематичния сбор от дейности, областите на възможно сътрудничество между националните власти по въпроса за индивидуалната отговорност на извършителите на основни международни престъпления, както и информация за сайта и контактите на съответните организации, които са достъпни и в интернет пространството. Този преглед го прилагам към доклада си на английски език.

В продължение на срещата контактните точки в Мрежата за геноцид на Швеция и на Германия споделиха техният опит и трудностите, които са срещнали при разследването на дела с предмет главно военни престъпления, имащи връзка със ситуацията в Сирия и Северен Ирак. При представяне на съответните дела, повечето от които не са приключили все още с влязъл в сила окончателен съдебен акт, беше подчертано значението на информацията за конкретното деяние, която може да бъде придобита от социалните медии /Фейсбук, Туитър и др./ и публикациите, които самите извършители на международни престъпления, правят в тези медии. Споделено беше по какъв начин тази информация се приобщава като доказателство в хода на разследването. Посочено беше също така, че с оглед на ситуацията в тези държави, достъпът до информация и събиране на относими доказателства по наказателните дела е изключително затруднено.

Компетентните власти срещат трудности при идентифициране на извършителите, откриване на свидетели, които да депозират относими показания, главно поради страх да свидетелстват срещу извършителите. Посочено бе, че в някои от случаите съдебните власти използват като доказателство по делото изгответи доклади от неправителствени организации, касаещи действителната ситуация в Сирия и Ирак. Контактните точки на тези държави подчертаха важността на провеждането на интервю на бежанците от имиграционните власти на съответната държава. Посочено бе, че интервюто следва да съдържа и въпросите дали тези бежанци не са свидетели или жертви на престъпления против човечеството, геноцид или военни престъпления. Беше набледнато и на необходимостта контактните точки на съответните държави да проведат обучение и да се срещнат със съответните имиграционни власти в държавите си, както и да повишат осведомеността на съответните служители за съществуването на мрежата и нейните компетентности. С оглед на горното възниква необходимостта от организиране на среща, и впоследствие и обучение, в които да участвам, в качеството си на контактна точка на Мрежата за геноцид заедно с лицата, които изпълняват функциите на регистратори и интервюисти в Държавната агенция за бежанците при Министерски съвет и участват при провеждане на процедури за предоставяне на международна закрила на бежанци.

При провеждане на срещата отново бе подчертана важността на реализиране на **инициативата за нов Многострумен договор в областта на международното сътрудничество и екстрадицията за съдебно преследване на национално ниво на най-тежките международни престъпления**. Посочено беше, че се е провела среща в гр.Дорн, Кралство Нидерландия на подкрепящите инициативата страни, което се отчита като голяма стъпка напред. Съща така страните членки и страните наблюдатели в Мрежата, които все още не са изразили своето политическо обвързване с тази идея бяха окурожени да дадат своята подкрепа в полза на тази важна инициатива в борбата с безнаказаността на геноцида, престъпленията против човечеството и военните престъпления.

Подложено беше на обсъждане и писмо от 09.10.2017 г. от Главния прокурор на Република Босна и Херцеговина – Госпожа Горана Тадич, с което е направила искане прокуратурата на тази държава да се присъедини към Мрежата за геноцид като наблюдател. Всички контактни точки, в това число и аз, заехме позицията, че

решение по това искане следва да бъде взето от съответните компетентни държавни органи на всяка държава членка, след което да се даде официален отговор, адресиран до Секретариата на Мрежата. В тази връзка бе инициирано от Г-жа Ангелина Лазарова, национално лице за контактна на Националната мрежа за сътрудничество по наказателни дела, изслушване в Комисията за правни и институционални въпроси при ВСС, където участвахме Г-жа Ангелина Лазарова – съдия в АС – варна, Г-жа Татяна Грозданова – съдия в ОС – София област и аз. На проведено заседание на 13.11.2017 г. Комисията взе решение това писмо да бъде изпратено за разглеждане и решаване на Министерство на външните работи на Република България. Писмото съм изготвила и изпратила на Дирекция „Международна дейност“ при ВСС на 15.11.2017 г. по електронната поща.

Членовете на мрежата бяха осведомени за ситуацията в Украйна. Бяха направени презентации от представител на OSCE и прокурори към Международния наказателен съд, които внесоха яснота каква е реалната ситуация в тази държава, като и членовете на мрежата прецениха, че може да възникне необходимост за образуване на дела във връзка с въоръжения конфликт в Украйна и по точно във връзка с чуждестранните бойци, които са граждани на държавите членки и се включват в бойните действия в Украйна.

На срещата беше посочено, че Вторият ден против безнаказаността на геноцида, престъплението против човечеството и военни престъпления се е провел на 23 май, 2017 г. под егидата на Малтийското президентство на Европейския съюз, Европейската комисия, Евроджъст и Мрежата за геноцид в гр.Брюксел, Белгия. Подчертано беше, че това събитие повишава осведомеността относно обвързаността на Европейския съюз и държавите членки в борбата с основните международни престъпления. Акцентирано бе, че следващото такова събитие ще се проведе на 23 май 2018 г., като българската държава следва да организира провеждането му.

В заключение на срещата беше подчертана важността на разследването и преследването на извършителите на международни престъпления – геноцид, престъпления против човечеството и военни престъпления. Беше подчертана важната роля, която играе Мрежата за разследване и преследване на тези престъпления като форум на практикуващи лица за обмена на информация, улесняване на сътрудничеството и контактите във връзка с успешното разследване и преследване на извършителите на основни международни престъпления. На срещата бяха конкретно определени и изяснения

темите, по които контактните точки имат интерес за разглеждането им при бъдещите срещу на мрежата – възможността за сътрудничество със социалните медии в аспекта на събиране на информация и нейното използване в наказателните производства, подобряване на средствата за обмен на информация, касаеща специфични зони ситуации на конфликт, Модел на молби за правна помощ за целите на разследването и преследването на международните престъпления и намъртане на най-добри практики за членовете на мрежата и други.

СЪДИЯ:

/М.Неделчева/